

ועל ידי קניית החדר היא קונה גם את הגט. שכן הוא הדין באדם קונה מחבירו קרקע עם מטלטלין, אינו צריך הקונה לעשות מעשה קנין נפרד במטלטלין, אלא דיו

במעשה הקנין בקרקע, והוא מועיל גם עבור קנין המטלטלין. וזה נקרא קנין "אגב".⁽¹⁹⁾ אמר ליה הקשה רב עיליש לרבא: הרי הדין

בפני כל אדם, מוכחא מילתא שהבית שלו.

והר"ן כתב דמירי שהבית היה משומר בלאו נעילת הדלת ולכן לא הוי כמכריח ארי.

19. רש"י. והקשו הראשונים עליו, אם כן, למה היה צריך להקנות דוקא את המקום של הגט, והלא בקנין אגב לא בעינן שהמטלטלין יהיו צבורין על גבי הקרקע. אלא בהכרח, היא קונה את הגט דוקא בקנין חצר, שאין אשה מתגרשת בקנין אגב היות ובעינן "ונתן בידה", שיכנס הגט לרשותה, ולא די בכך שהיא קונה את הגט על ידי מעשה קנין.

והאחרונים כתבו לישב שיטת רש"י:

א. הפני יהושע כתב שרש"י סובר שאי אפשר לפרש שהיא קנתה הגט מטעם חצרה, שהרי רבא עדיין לא ידע הדין שגיטה וחצרה באין כאחד, ואם כן צריך שהחצר תהיה של האשה קודם נתינת הגט, ואיך אמר רבא שתקנה את החצר והגט בבת אחת? אלא על כרחך, היא קונה את הגט בקנין אגב.

וסובר רש"י, כי מה שצריך שיגיע הגט לרשות האשה, זה דוקא כשמגרשה בעל כרחה. מה שאין כן כאן בשכיב מרע, שהיא מתגרשת מרצונה, יכולה היא להתגרש גם על ידי קנין אגב.

ב. האבני מילואים [קלט יא] כתב, שרש"י סובר כהערוך [הובא בהערה 48], שאף בחצרה אינה מתגרשת אלא עד שיגיע הגט לידה. כי כשגזרו על "קרוב לה", גזרו גם על חצרה, דכולה חדא גזירה היא, שכולם מטעם חצר. ולכן לא פירש רש"י מטעם חצר, שאז לא היתה מתגרשת רק כשיגיע לידה, אלא ביאר מטעם

אגב, שהוא קנין אחר, ולא נכלל בגזירה הזאת [ועיין שם שמבאר כיצד פירש הערוך הסוגיא ולמה מיאן רש"י בזה].

ג. הקצות החשן [רב ד] מבאר, על פי המבואר בבבא מציעא [ז א] לגבי גט שנשאר החוט בידו של הבעל, שעל אף שהאשה קנתה את הגט, בכל זאת היא אינה מגורשת, שהואיל והבעל יכול לנתקו ולהביאו אצלו באמצעות החוט שבידו, אין זו כריתות. וגם כאן, אילו היה הבעל מקנה לה מקום אחר, היה נשאר הגט ברשות הבעל. ואף שהיא היתה קונה את הגט בקנין אגב, מכל מקום היתה נשארת אגודה עמו, שהרי הגט ברשותו, ולא הוי כריתות.

וכתב על זה הקהלות יעקב [סימן יז], שעדיין קשה איפכא, כיון שהוא הקנה לה את המקום של הגט, למה לא פירש רש"י כפשוטו, שקנתה מטעם חצר.

ד. החשק שלמה כתב, שגם רש"י מודה שעיקר הגירושין הוא על ידי שנכנס הגט לחצרה, ולא די בקנין אגב. אלא שרש"י סובר שצריך גם שהאשה תקנה את הגט, וכאן, כיון שהגט היה מונח בחצר מפני כן, אינה יכולה לקנות מתורת חצר, וכדעת הש"ך [חושן משפט כב ג] שבכגון זה אין החצר קונה, אלא צריך שיהא החצר שייך לקונה קודם לכן, ולא כשבאין בבת אחת. ולכן הוכרח רש"י לפרש שקנתה בקנין אגב.

וראה בקהלות יעקב שם, שדן בהרחבה בפלוגת הראשונים אם צריך בגט דוקא נתינה בידה, או שדי בהקנתה הגט בעלמא.

וכתבו התוס' [ד"ה ותיזול], שהמעשה בשכיב מרע לא הוי כ"טלי גיטך מעל גבי קרקע",